

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اساسنامه کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو)»

مقدمه

کنترل بهداشت جامعه همراه با تأمین نیازهای غذایی از مهمترین دغدغه‌های مدیریت کلان هر جامعه است و ارگان‌ها و نهادهای مسئول باید با تلاش حداکثری این اعتماد را در جامعه ایجاد کرده و با توجه به رشد جمعیت، در ارتقای کمی و کیفی استانداردهای بهداشتی و تغذیه‌ای جامعه تأثیر لازم را اعمال نمایند. نظر به گستره کاری سازمان دامپزشکی و نیز موقعیت جغرافیایی کشور که لزوم همکاری‌های هرچه بیشتر سازمان را با کشورهای همجوار به منظور پیشگیری از گسترش بیماری‌های دامی، عفونت‌های ناشی از مواد غذایی و تشخیص آنها، همکاری در سطح منطقه‌ای در زمینه نظارت بر بیماری‌های دامی، تبادل اطلاعات، اقدامات کنترلی، تولید دامی بهداشتی پایدار و تحکیم مناسبات بین کشورهای عضو را طلب می‌کند، تشکیل کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو) با محوریت جمهوری اسلامی ایران مثبت ارزیابی می‌شود. لایحه پیشنهادی شامل دو بخش است. بخش اول شامل لایحه دولت مشتمل بر یک ماده واحده و سه تبصره است و بخش دوم متن اساسنامه طرف‌های متعاقد شامل ۱۰ کشور منطقه از جمله جمهوری اسلامی ایران است که در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۲ تنظیم شده است.

سوابق قانونی

همکاری‌های دامپزشکی اکو به سال ۱۳۷۴ برمی‌گردد که در این سال نخستین اجلاس کارشناسان دامپزشکی اکو با موضوع راه‌اندازی مناطق امن در مناطق مرزی کشورهای عضو برگزار شد. در این اجلاس شرکت‌کنندگان طرح ایجاد مناطق امن دامی را تهیه و به تصویب رساندند تا پس از تأیید و تصویب مراجع ذیصلاح در کشورهای خود آن را اجرا کنند.

اجرای طرح‌های اکو و برنامه‌های دامپزشکی، مستلزم حرکات هماهنگ، منسجم و حساب شده و کارشناسانه هست. وجود ذخایر غنی و جمعیت فراوان و متنوع دامی در کشورهای عضو اکو فرصت‌های بی‌ظیری را برای شکوفایی اقتصادی این کشورها فراهم آورده است. ازسوی دیگر گستردگی و پیوستگی مرزها، به گسترش تبادلات دام و فرآورده‌های دامی کمک کرده و به خطر انتقال بیماری‌های دامی مشترک انسان و دام افزوده است. بروز بیماری‌های دامی، از جمله بیماری تب برفکی و آنفلوآنزای طیور و بیماری‌های مشترک انسان و دام مانند تب خونریزی‌دهنده کریمه کنکو در کشورهای اکو در دهه اخیر گویای این است که هر اقدامی برای شناسایی، کنترل، مبارزه و ریشه‌کنی این بیماری‌ها مستلزم نگاه دقیق کارشناسانه است.

مطابق اسناد موجود، سازمان دامپزشکی کشور از اوایل دهه هفتاد شمسی، برای تأسیس و راه‌اندازی نهاد تخصصی دامپزشکی در کشورهای عضو اکو اقدام کرده است. پیش‌نویس اولیه اساسنامه کمیسیون دامپزشکی اکو در سال ۱۳۸۳ به دست سازمان دامپزشکی کشور تهیه و به دبیرخانه دامپزشکی ارائه شد. این پیش‌نویس، پس از ارسال به کشورهای عضو، در نخستین اجلاس رؤسای دامپزشکی کشورهای عضو اکو (تهران، آبان‌ماه ۱۳۸۵) مطرح و کلیات آن تصویب شد.

جزئیات این طرح به کارگروه مربوط که در فروردین ماه ۱۳۸۶ در تهران تشکیل شد ارجاع و تصویب شد. کلیات و جزئیات این اساسنامه در اجلاس وزرای کشاورزی اکو در شهریورماه ۱۳۸۸ در باکو طرح و مقرر شد تکلیف آن در دومین اجلاس رؤسای دامپزشکی کشورهای اکو که از ۳۱ فروردین ماه تا اول اردیبهشت ماه ۱۳۸۸ در ترکیه برگزار شد، مشخص شود. در نهایت جزئیات پیش نویس اساسنامه کمیسیون که موضوع اختلاف ایران و ترکیه بود، تصویب شد. پس از مذاکرات فراوان کشورهای اکو در استانبول در آذرماه ۱۳۸۹، درباره محل استقرار دبیرخانه کمیسیون دامپزشکی در تهران توافق حاصل شد و اساسنامه برای انجام تشریفات قانونی، به کشورهای عضو ابلاغ شد. مطابق اساسنامه، کمیسیون دارای تشکیلات اداری، مالی، کارشناسی و اجرایی است که با همکاری کشورهای عضو و دیگر سازمان های تخصصی بین المللی، نظیر سازمان جهانی بهداشت دام (OIE)، سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد (FAO) سازمان جهانی بهداشت (WHO) و سایر نهادهای بین المللی مأموریت خود را اجرا خواهد کرد.

ضرورت تصویب لایحه

با توجه به ارزش و اهمیت فعالیت های دامپزشکی در راستای تأمین منابع غذایی انسان، افزایش تولیدات دامی و نیز امنیت غذایی کشور، از آنجا که بیش از دوسوم عوامل بیماریزای شناخته شده انسان، مشترک بین انسان و دام هستند و بیش از ۸۵۰ مورد پاتوژن انسانی از دام به انسان منتقل می شود، همچنین بیش از ۷۵ درصد بیماری های نوظهور بین انسان و دام مشترک است، تقویت فعالیت های بهداشتی سازمان دامپزشکی در پیشگیری، کنترل و درمان بیماری های دامی و حفظ بهداشت و سلامت دام و فرآورده های آن یکی از راه حل های کلیدی ایجاد این امنیت بهداشتی محسوب می شود. همچنین با توجه به موضوع آگروتوریسم و جنگ بیولوژیک که عمدتاً با هدف دام های مختلف و حیات وحش که علاوه بر سلامت و امنیت غذایی جامعه، زیست بوم ها و ذخایر ژنتیکی را تهدید می کند، توجه به مسائل مهمی از جمله قرنطینه دام ها، تقویت فعالیت های مرتبط با بهداشت دام، افزایش بهره وری دام اهلی، تجارت دام های سالم و فرآورده های دامی ایمن، افزایش تعاملات بین المللی در خصوص پیشگیری، کنترل و درمان بیماری های دامی و نیز تبادل اطلاعات و نیز ترغیب بیشتر اجرای استانداردهای بین المللی سازمان جهانی بهداشت دام لازم است.

براساس تکالیف برنامه چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق سال ۱۴۰۴، بر بهره مندی آحاد جامعه ایرانی از امنیت غذایی و محیط زیست مطلوب تأکید شده است. اولویت های برشمرده در این برنامه مهمترین تکالیف بلندمدت بخش کشاورزی و منابع طبیعی تلقی شده و امکان پذیری تحقق پایدار و بلندمدت این اهداف توجه ویژه ای را در سطوح بین المللی، ملی، منطقه ای و محلی می طلبد.

لذا ضرورت دارد بسترهای لازم (از بُعد قانونی، اعتبارات و تشکیلات) برای همکاری های منطقه ای با سرویس های دامپزشکی کشورهای همجوار به منظور کنترل بیماری ها فراهم شود. در همین راستا همکاری های سازمان با تشکیلاتی تحت عنوان کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) اهداف فوق را مرتفع خواهد کرد.

مزایای تصویب مصوبه اساسنامه کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری های اقتصادی (اکو)

۱. ایجاد یک دفتر بین المللی در ایران،
۲. به دست گرفتن مدیریت برنامه ریزی در حوزه موارد یاد شده،
۳. سودآور بودن به لحاظ برگزاری سمینارهای مرتبط منطقه ای و اخذ تعرفه صدور گواهی برای محصولات دامپزشکی و تجارت دامپزشکی،
۴. ایجاد اشتغال.

چالش های پیش رو در تصویب اساسنامه کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری های اقتصادی (اکو)

- پرواضح است که تأمین بودجه جاری و سرمایه ای تأسیس این دبیرخانه همواره از مسائل چالش برانگیز راه اندازی هر تشکیلی می باشد و این تأسیس نیز منفک از دیگر موضوعات نخواهد بود.

- طی مراحل قانونی تصویب اساسنامه در ایران و سایر کشورهای عضو، راهی بس دشوار و زمانبر می‌باشد و همکاری کشور میزبان و اعضا می‌تواند در این دستاورد نقشی اثرگذار داشته باشد.
- روابط سیاسی کشورهای عضو تبعاً تأثیرگذار در فعالیت و بهره‌وری دبیرخانه می‌باشد.

اظهار نظر کارشناسی

۱. راه‌اندازی دبیرخانه دامپزشکی می‌تواند در ایجاد روابط و همکاری در کنترل بیماری‌های دامی نقشی مؤثر و قابل توجه داشته باشد چراکه ایجاد یک سیستم نرم‌افزاری در بین کشورهای عضو و اطلاع از وضعیت بیماری‌های شایع در هر کشور و همفکری در کنترل این بیماری‌ها از اهدافی است که می‌تواند در دستور کار این دبیرخانه قرار گیرد، امروزه ایجاد یک مرکز در توسعه تجارت محصولات دامپزشکی در بین کشورهای عضو از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد و این دبیرخانه به‌عنوان یک پایگاه هماهنگ‌کننده و تعیین سیاست‌های تجارت دامپزشکی عاملی مؤثر در رونق این مهم و این رهاورد خواهد بود.
۲. نظام استفاده از ظرفیت‌های علمی و تحقیقاتی کشورهای عضو و شناخت این ظرفیت‌ها و ایجاد بستر تعامل از دیگر اهداف این دبیرخانه خواهد بود. ایران دارای ظرفیت‌های علمی و کارشناسی خوبی نسبت به سایر کشورهای عضو در زمینه دامپزشکی می‌باشد و با ایجاد این مرکز باز هم می‌توان در این راه قدم‌های مؤثری برداشت.
۳. محصولات و موارد مورد نیاز در زمینه دامپزشکی همیشه مورد علاقه سرویس‌های دامپزشکی کشورها بوده و علی‌الخصوص با وضعیت کنونی و ظرفیت بالای تولید واکسن و دارو در ایران در صورت ایجاد این پایگاه نه‌تنها می‌توان بعضاً در صورت وجود زمینه تولید اقلام مورد نیاز دامپزشکی ایران از پتانسیل این کشورها بهره‌جست بلکه با توجه به وجود ظرفیت‌های خالی در کارخانجات تولید دارو و واکسن دامپزشکی در کشور ایران این ظرفیت را با سفارش کشورهای عضو تکمیل نمود و صنعت ساخت دارو و واکسن در بخش دولتی و غیردولتی را هرچه بیشتر فعال‌تر نمود.
۴. کنترل مرزها و جلوگیری از قاچاق دام از دیگر محورهای همکاری‌های چندجانبه می‌باشد و همکاری کشورهای همسایه و عضو اکو می‌تواند در تحقق این مهم کارساز باشد.
۵. ایجاد طرح‌های منطقه‌ای اعم از علمی و اجرایی در زمینه مبارزه با بیماری‌های دامی و بیماری‌های مشترک بین انسان و دام از دیگر رویکردهای تأسیس این دبیرخانه می‌باشد.
۶. لذا با توجه به موارد مطرح شده می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری نمود که تصویب لایحه مذکور از ضرورت‌های بخش دامپزشکی کشور است.

جمع‌بندی

- علیرغم وجود برخی اشکالات و شبهات در لایحه مذکور توجه به نکات زیر ضروری است:
۱. دیگر کشورهای عضو اکو به‌ویژه ترکیه آماده راه‌اندازی دبیرخانه مذکور در کشور خود هستند و ازسویی هر تغییر در تصویب اساسنامه مذکور مستلزم طرح دوباره آن در اکو و طی فرآیندی چندساله است که ممکن است منجر به تغییر محل دبیرخانه به کشورهای دیگر و در نتیجه از دست رفتن مزایا و فرصت‌های مرتبط با وجود دبیرخانه در ایران شود.
  ۲. در رابطه با ماده (۱۹) نیز ارجاع به فرآیند مصالحه یا سایر سازوکارهای حل‌وفصل مسالمت‌آمیز حتماً باید در مورد جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی باشد که در مصوبه کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی به خوبی به آن اشاره شده است.
  ۳. تبصره «۳» مصوبه اساسنامه کمیسیون دامپزشکی سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو) کلیه ابهامات و اشکالات موجود در لایحه را مرتفع کرده است.
  ۴. لذا در مجموع تصویب لایحه مذکور برای بخش دامپزشکی کشور و ایجاد مزایا و فرصت‌های مرتبط ضروری است.